

Gorenjec

List za gospodarstvo, socialno politiko in prosveto

Uredništvo in uprava, Strossmajerjev trg 1
Tel. št. 73.

Leto XXII.

Št. 2.

Kranj, 8. januarja 1938

Izhaja vsako soboto.
Naročnina: celoletno 40.- Din, polletno 20.- Din,
četrtletno 10 Din.

Pogled v leto 1937

Leto 1936 je v splošnem označevalo bojno razpoloženje v vseh javnih vprašanjih. V mnogih občinah smo imeli še bojne volitve. Delavstvo se je borilo za svoje pravice z najostrejšimi sredstvi in započeta javna dela so se mogla le s težavo nadaljevati, ker je manjkalo na vseh koncih in krajih potrebnih kreditov na denarnem trgu. Leto 1936 je tvorilo borben prelom s preteklostjo.

Leto 1937 je bilo za naše kraje že doba treznejšega in mirnejšega gledanja na javna vprašanja, doba vztrajnega in konstruktivnega dela na gospodarskem polju ter v splošnem doba večje prosperitete.

Občinske volitve se niso več vršile v znamenju velikih političnih strasti, temveč se je opazilo v splošnem pri vseh volitvah nagnjenje h skupnemu in smotrenemu sodelovanju. Tako se je posrečilo ravno v Kranju ustvariti atmosfero, ki je pomejala, vsaj upamo, enkrat za vselej z vsemi nepomirljivimi elementi ter omogočila tako uspešno delovanje sedanjega občinskega odbora. Pol leta delovanja občinskega odbora kaže vsestranski napredek. Ljudska šola je dograjena. Dovršen je most čez Kokro. Ceste so izboljšane, vodovod ojačen, svet za novo pokopališče nakupljen in načrti gotovi ter urejenih mnogo drugih vprašanj (prehod pred Majdičem, stopnjišče proti stavbi OUZD etc.) S pomočjo občine se ustanovi borza dela v Kranju. Mnogo iniciativ je izšlo iz srede občinskega odbora in njegovih odsekov ter so v načrtih važne gospodarske, kulturne in socialne ustanove. Preureditev varnostne službe in akcija za ustanovitev meščanske šole ter podpiranje tujkega prometa z nameravano zgradbo kopališča dokazujejo, da je smoterno in uspešno delo za občinsko gospodarstvo možno le v soglasju in ob zaupanju onih činiteljev, katerim se je posrečilo spraviti državni voz na pravi tir in doseči gospodarsko prosperiteto.

Se celo glasovita Prevala je vsled te prosperitete in vsled pametne gospodarske politike sedanjega občinskega odbora prešla krizo ter se jo bo moglo kljub temu, da je oblast, za katero jo je nakupil razpuščen občinski odbor z g. Pircem Cirilom na čelu, odklonila definitivno nakup, verjetno prodati brez vsake izgube. Že sedaj se oglašajo posamezni kupci, katerih ponudbe kažejo, da se bo mogla občina brez škode rešiti svoječasne neljube afere.

Seveda razpuščen občinski odbor pri nakupu Prevale pač ni računal s spremembo režima v državi, ki je prinesel gospodarsko prosperiteto, pa tudi ne z delavnostjo sedanjega občinskega odbora in v zvezi s tem tudi vodovodnega odbora, ampak le z nakupom po vojaški oblasti, ki pa ne le da ni hotela povrniti občini cele kupnine, ampak je končno celo odklonila nakup. Mirno lahko rečemo, da se ima kranjska občina zahvaliti le spremenjenemu režimu in delavnosti sedanjega občinskega in vodovodnega odbora, da se bo ta lahko miselno nakup, da ne rečemo kaj hujšega, verjetno iztekel za občino ugodno.

Delavstvo je doživelo v letu 1937 tako zaščito, no zakonodajo, kakršne delavstvo niti samo ni pričakovalo, z uredbo o minimalnih mezdah, o arbitražni pogodbi, o starostnem zavarovanju in o zavarovanju brezposelnosti. Seveda so te uredbe le osnove, ki trenutno niso še prinesle v naših krajih delavstvu pomembnejšega gospodarskega zboljšanja, ki pa mu kot osnove služijo, da se bo moglo uspešno boriti za svoje upravičene koristi, vsekakor pa bolj uspešno, kakor s štrajki. Kako velikega pomena so te uredbe za naše občine, ni treba posebej povdarjati. Zlasti kranjski okolici je grozila nevarnost, da padejo onemogli delavci na breme svojih občin, kamor so pristojni. V slučaju kake nove gospodarske krize in večjega odpuščanja delavcev v tovarnah je grozila nevarnost velike brezposelnosti. Brezposelni pa obremenjuje ves svoj okoliš. Vse te nevarnosti so s temi uredbami v glavnem odpravljene.

Cene blagu so se v splošnem dvignile. Tudi naš kmet je prišel na svoj račun. Seveda mora plačevati delovno moč teru primerno dražje,

sicer sploh ne dobi več nobenega delavca. Vse beži v tovarne, kjer je krajši delovni čas in večja svoboda razpolaganja zaslužka. Kljub skromnim zaslužkom tovarniškega delavstva pa se je v letu 1937 vedno bolj čutilo pomanjkanje kmečkega delavca.

V preteklem letu imamo zaznamovati tudi krasno uspešno zborovanje katoliških organizacij na Prosvetnem dnevu in na Kmečkem taboru v Kranju ter delavskim in obrtnem taboru na Sv. Joštu. V tem letu smo dobili novo športno igrišče „Planina“. Društveni domovi so se začeli graditi in preurejati na mnogih krajih (Krže, Jezersko, Prmskovo), začeli so nastopati Fantovski odseki ter skupno s prosvetnimi društvi dvigati našo slovensko katoliško kulturo. Akademiji fantovskega odseka v Kranju je bil pokrovitelj in ji osebno prisostvoval ban g. dr. Marko Natlačen. To so bili po tolikih letih preganjanja in ubijanja vsake slovenske in katoliške kulture obživiljajoči dogodki, ki so po svojem vzponu in uspehu delovali na nas kakor pomladanski dih.

Proslava majске deklaracije je dosegla razpoloženje iz l. 1917.

JRZ se je v preteklem letu docela uveljavila. Najbolj ogorčeni nasprotniki in največji naši nergači, ki so kolikor toliko v sorodu, so morali priznati ne samo pravilnost njenega programa, ampak tudi uspešnost njenega delovanja.

Konkordatsko vprašanje nam ni prizadevalo težav. Bolelo nas je sicer, da nas naši pravoslavni sodržavljeni ne smatrajo za enakopravne in enakovredne, da bi uživala kat. cerkev tudi po pozitivnem zakonu enake pravice kot jih

ima pravoslavna cerkev, vendar nas ni spravilo to iz ravnotežja, ker moramo enako kakor na vseh ostalih poljih kopati šele ledino in počasi pripravljati psihološko razpoloženje za medsebojno vpoštevanje in spoštovanje, pa tudi za medsebojno pravičnost in poštenje, saj vidimo, da si s težavo priborimo najpotrebnejše kredite za naše gospodarstvo, ki so nam že priznani in ki so nam itak skromno odmerjeni. Prepričani pa smo, da bo naš narod tudi to nerazumevanje preživel.

Sporazum o proceduri sporazuma je prinesel več hrupa kot pa koristi. Za nas je bilo nerazumljivo, kako so mogli isti srbski politiki hujskati proti sprejetju konkordata, pa v isti sapi sestavljati in podpisati takozvani sporazum. Da je to nekaj nemogočega, se je izkazalo tudi v dejanju, ker kolikor so si ustvarili simpatij srbskih zase s konkordatskim vprašanjem zase toliko so jih izgubili s sporazumom tako, da so danes na istem kot so bili pred letom dni. Vse to pa nam kaže, da izven sedanje vladne kombinacije ni mogoče uspeti z delom na zadovoljivi rešitvi naših notranjih razmer.

Zaupniški zbor JRZ, na katerem je poročal g. minister dr. Krek, je zaznamoval po svoji uspešnosti in obiskanosti popolno zaupanje vseh slojev v vodstvo naše politike.

Vzpon, ki smo ga dosegli leta 1937, nas ne sme zapeljati, da bi zanemarili delo ali gledali preoptimistično v bodočnost, vendar pa smemo gledati ne samo s ponosom na leto 1937 nazaj, ampak tudi z veselo nado v bodočnost, če bomo složno in vztrajno nadaljevali že započeta dela in ustvarjali nove načrte ter sledili smernicam naših voditeljev.

Izdajalcem rodu

„Slovenski narod“, kateremu so se začeli že kisati možgani sodeč po vseh znakih njegovega pisanja, dela našemu listu res veliko reklamo. To posebno občuti uprava našega lista, ki vsak dan prejema naročila novih naročnikov, posebno še odkar se je zopet začel ata Narod zaletavati v naš list.

Tako je v terek hotel pokazati vso modrost svoje visoke starosti ter razkril svojim redkim bralcem, da smo Slovenci na pravi poti, ki se potegujemo, da bi se naši otroci prvo učili v ljudskih šolah slovenskega materinega jezika, potem naj bi jih šele mučili s srbohrvaškim jezikom. Ker pa smatra, da je popolnoma v duhu Jutrovih načel in da se liberalno časopisje mora po svoji moralni razlikovati v vsem od ostalih, kakor v umetnem povečanju fotografij — „dvojčki“ — tako tudi v „slučajnem“ preobračanju smisla posameznih beležk. Tako je našo notico, v kateri nekateri stariši grajajo in se zgledujejo, da je mladina v okolici Kranja nastopila s pesmijo v srbohrvaškem jeziku, kate prav gotovo n'ti tretjina gledalcev ni razumela, kaj šele otroci, — ponatisnil ter s tem de-

loma tudi priznal, da se strinja z notico.

Ker pa njegova rubrika „Politični ozornik“ ne bi bila dovolj privlačna za njegove bralce, če bi v njej bilo vse res točno podano, zato je moral iz naše notice izpustiti ono, kar je bistveno: da vsi oni, ki so tako blizu Naroda in še bližji njegovi pameti, nikdar ne bodo uspeli, da bi izbrisali s sveta slovenski narod. To je ono, kar smo hoteli povdariti v svoji notici, toda to je Narod hinavsko zamolčal.

Ne mislimo odgovarjati na taka namigavanja Naroda, ker je za nas še vedno v veljavi načelo, katero smo že v zadnji notici jasno povdarili: **Dober Slovenec, dober Jugoslovčan in nikdar izdajalec svojega rodu!**

Za nas je to načelo tako jasno, da ne more biti nobenega dvoma. Če pa to ljudem okrog Naroda ni prav, jim svetujemo, da odjadrajo tja, kjer ne bo ne Slovencev, ne Srbov, ne Hrvatov, ampak sami jugoslovani. Tedaj bi se pa še lahko zgodilo, da bi Narod končno postal dejansko slovenski, ne pa samo po naslovu.

Ata Narod! Kdor zaničuje se sam, podlaga je tučjevi peti!

To je delavska skupnost

Ko je šlo za glasovanje o tem, ali naj se na praznik Marijinega Brezmadežnega Spočetja v neki tovarni obratuje ali ne, so v tovarni nekatera krščanska dekleta med delavstvom prigovarjala, naj volijo za to, da se spoštuje katoliški praznik. V tovarni je prepovedana vsaka agitacija. Brž so gotovi prijatelji sestavili imek vseh onih deklet, ki so delile agitacijske listke in ga nesli v pisarno ravnateljstva. Mi smo čakali s priobčitvijo te notice, ker smo upali, da bo to obsodila Delavska pravica, ki

tako rada govori zadnje čase o delavski skupnosti. Čudno se nam zdi, da nekateri to „delavsko skupnost“ poznajo le takrat, kadar gre za kake marksistične generale, ki se kaj radi potem skrivajo drugim za hrbet, kadar gre pa za zadeve vesti katoliškega delavstva, takrat se pa pozabi na najenostavnejše zahteve delavske skupnosti. Res katoliško delavstvo si bo v prihodnje take boritve za delavsko skupnost dobro ogledalo in zapomnilo.

Star in častitljiv, pa tak...!

Ata Narod so v velikih skrbeh, kaj bo odgovoril naš list ali pa g. dekan Škerbec na neko pismo, ki so ga Ata blagovolili priobčiti. Zdi se nam, da g. oča Narod prav nič ne pozna kranjskih razmer, ali pa so vsled starosti tako naivni, da pričakujejo, da se bo naš list ali pa g. kranjski dekan preklal s Colnarjevim Lojzeta.

Pred nedolгим časom smo v Kranju imeli prav lokalno afero, da je Colnarjev Lojze v

kavarni dejansko napadel mirnega kranjskega meščana radi neke notice v „Gorenjcu“. Dotični kranjski meščan, ki pa ni imel niti najmanjšega opravnika pri dotični — Colnarju neljubi — notici, je na to pri sodišču zahteval od Colnarjevega Lojzeta zadoščanja. Kranjski meščani pa so dotičnemu gospodu celo zamerili, da je šel na sodišče iskat zadoščanja od Colnarjevega Lojzeta.

Ata Narod bi moral iz psihologije vedeti vsaj

to, da so nekateri ljudje takega duševnega ustroja, da se čutijo povsod prizadetim. Nikomur ne pride na um, da bi se s takimi ljudmi preklal. Če postanejo nevarni javni varnosti, je javna oblast dolžna, da jih spravi na varno v kak primeren zavod.

Mi sicer mislimo, da g. Colnar Lojze ne spada med tako bolne in tako nevarne ljudi, pač pa je mlad in neizkušen in njemu tega prav nič ne zamerimo, če on pričakuje, da bomo s njim sedaj debatirali radi v Kranju splošno znane „drekaloške afere“, katere mu „Gorenjec“ ni prav nič zlival na glavo. Ampak da ata Narod, star in častitljiv „cajtengar“, tega ne razume, to se nam pa čudno zdi...

Bodočnost je slovanska

Dr. Burgdörfer iz Nemčije je v nekem svojem članku ugotovil, da prekašajo Nemčijo razen Avstrije glede rojstev vse druge evropske države, nadkrilila jo je celo Francija, južnoromanske države pa jo prekašajo za celih 60 odstotkov. Zadržna in največja politika vseh držav je pač politika otroških zibel! To je klic, ki gre danes posebno po Nemčiji, kjer učenjaki s svarilnim glasom opozarjajo, da nemški narod umira, ker nazaduje število rojstev od leta do leta.

V svojem izvajanju ugotavlja dr. Burgdörfer, da so po številu rojstev na prvem mestu slovanski narodi: Poljska, Bolgarija, Jugoslavija, Češka. Poljska država, ki šteje danes 30 milijonov prebivalcev, bo štela l. 1950 40 milijonov in bo torej prava velesila. Danes ima Evropa okoli 500 milijonov ljudi, od katerih je 46% Slovanov, 30% Germanov in 24% Romanov. Okoli l. 1960 bo štela Evropa približno 600 milijonov ljudi, polovica evropskega prebivalstva bo slovanska, četrtina germanska, romanski del pa ne bo znašal niti četrtino.

Slovani torej po številu stalno naraščajo. Z naraščanjem je računati še dolga desetletja in bo to naraščanje imelo nujne posledice tudi na razmerja v Evropi. Od Slovanov zavisi, če nekoč naraščanja ne bo ustavilo počasno padanje rojstev.

*

Tako drugi o nas! Kako pa je pri nas samih v tem pogledu? Z žalostjo moramo povdariti, da se ugotovitve dr. Burgdörferja ne morejo nanašati na naše mesto, saj pri nas prav za prav število rojstev pada. Lansko leto je pokazalo, da število rojstev ne odgovarja številu družin in normalnim moralnim razmeram. Za normalne razmere, se računa povprečno vsaj 3% rojstev vsega prebivalstva, naše mesto pa v tem pogledu nazaduje, saj smo v lanskem letu imeli komaj 2%. Resnici moramo pogledati v oči, da nas ne bo bodočnost enkrat hudo kaznovala.

O „kulturi“ in kulturi

Uprizoritev „Hasanaginice“ v Ljudskem domu, ki nam jo je preskrbelo naše Prosvetno društvo je bil kulturni dogodek v Kranju, kakršne doživimo le na redke čase. Kulturni dogodek pravim, ker nam je res pokazal velik napredek v pojmovanju dramske umetnosti, ki nam je dokazal, da se od Prosvetnega društva v Kranju prizadeva za resno odersko umetnost. Nimam namena, da bi tu ne vem na kakšne načine hvallil posamezne igralce in režiserja, čeprav zaslužijo vso pohvalo in priznanje, pač pa bi rad ob tej priliki opozoril na nekatera dejstva, ki niso samo zanimiva, ampak naj služijo tudi kot ocena kulture, ki se narodu servira, ki naj pokažejo tudi narodovo duhovno izobrazbo in moralno vrednost vzgoje, ki jo nudijo naši odri predvsem mladini.

1) Narod ima še vedno dober čut za resnično umetnost.

Da je „Hasanaginica“ resnična umetnost, globoka in živa, o tem pač ni dvoma. Prav nič nas ne moti, če ni zajeta iz slovenskega življenja

prav nič nas ne moti, če ne nastopajo „plesali“ ce, prav nič nas ne moti, če ni vpletelnih nič dražljivih blagerjev, prav nič nas ne moti, če so vse nastopajoče osebe obličene popolnoma dostojno. To povdarjam zlasti zato, ker nekateri mislijo, da mora biti v igri toliko in toliko pikantnosti in neslanosti, če naj bo umetnost, če naj je ljudje sploh hočejo gledati. Je namreč le nekaj razlike, pokazati ljudem delo, ki je umetnost in pa delo, ki ima izključno namen samo buditi v človeku tisto, kar ga prav za prav ponižuje; je tudi razlika med umetnostjo in „šundom“, je razlika med epim in pa med drugim lepim, ki ima učinek grudega. Kdorkoli je gledal „Hasanaginico“, pa če je prišel tudi s kakimi predsodki, vsakdo je doživel nekaj velikega, videl je visoko moralnost, doživel je v sebi veličino žrtve in ljubezni in duhovno obogatel za dragoceno lepoto. Le resnična umetnost more tako učinkovati, le resnična umetnost more tako vzgajati v najbolj čistem pomenu besede.

3) Vsaka igra vzgaja.

Brez dvoma. Toda te vzgoje ne smemo pomovat tako, da bi mislili, da vsaka igra vzgaja v istem pomenu. Vzgoja, to se pravi, hoče gledalca vcepiti neke nazore, hoče gledalca o nečem prepričati, hoče gledalca pridobiti za čisto določen cilj. Tako imamo igre, ki so nabožne, recimo misterije, čeprav ni vsaka nabožna igra še misterij — te imajo namena buditi v gledalcih nabožna čustva, pridobiti jih za vero v boga pridobiti jih za bogoljubno življenje; dalje imamo narodne igre, ki naj v gledalca poglobe narodno zavest, ljubezen do naroda in domovine; imamo šaljive igre, ki naj človeku nudijo zabave in oddiha in naj ga obenem opozore na nevarnosti pred kakimi potoponi in podobno, imamo drame in tragedije, ki nas spet po svoje vzgajajo, ki nam slikajo ideale vseh najrazličnejših vrst.

Imamo pa prav tako igre, operete in podobno, ki so pa samo zato, da človeka kvarijo, da mu budijo nizkotožna poželenja, ki naj nasitijo gledalca z najbolj umazanimi čustvi, ki naj po kažejo, da je človekov namen le ta, da se čimbolj prosto in po svojih nagonih razživi. Tudi to je vzgoja, prav gotovo je, razlika je pa velika, ker je to vzgoja, ki naj človeka pridobi za nekaj slabega, ki naj človeka poniža pred samim seboj. Mnogo je takih iger, ki računajo samo na človekovo slabost in ta človekova slabost je edini pogoj za uspeh take igre. O tem smo se imeli priliko ponovno prepričati.

Vsaka igra torej vzgaja, a cilj te vzgoje je v moralnem pogledu dostikrat dokaj različen. Zato je pa tudi moralnost iger vedno tako različna, različna pa tudi kultura, ki je včasih res pristna, drugičkrat pa je samo krinka ogabne podlosti.

3) Za vzgojo je le resnična umetnost.

O tem tudi ne bo dvoma in ne bo treba dokazovati. Prav gotovo ne moremo reči, da vzgajajo odri, ki računajo samo na človekovo sla-

bost, ki to slabost izrabljajo v svojo materialno korist. Saj ne rečem da je materialna korist edini cilj takih odrov in prirediteljev, nikakor ne, ampak njih vodijo pri tem čisto določena načela in imajo namen človeka popliliti, človeku iztrgati misel na to, kar je človeku svysetga in vzvišenega, imajo namen, kakor sem že pgoraj omenil, buditi v človeku nizkotožno poželenje; kadar pa gledalec pri nobeni pikantnosti vse ne zardi, takrat je pa ta cilj dosežen. K temu torej vzgajajo gotove igre in odri in to je njihov cilj. Ustvariti si potem sodbo o taki „umetnosti“ in o taki „kulturi“ je pa kaj lahko. Tudi je lahko presoditi po takih prireditvah višino kulturne izobrazbe tistega kroga, ki take igre prireja, in tistega kroga, ki take igre hodi gledat. Če se kako društvo mora posluževati samo ta-

kih iger, če hoče imeti še kaj ljudi v svojih dvoranah, potem je to dokaz popolne skrahiranosti in je to že Judeževa vrv, s katero se hočejo rešiti. Na drugi strani pa, če vidimo res kako pozljivo umetnost, če vidimo resnično vzgojo, ki naj v človeku ohrani in poživi, kar je najsvetejšega, ki naj človeku pokaže veličino ljubezni, odpovedi in žrtve za resnično lepoto, ki naj človeka navaja k dobrenu in ga približuje Bogu, je pa spet lahko presoditi kulturno stopnjo narodove izobrazbe, posebno še, če vidimo, da se ljudje res tega z ljubeznijo in razumevanjem oklepajo.

Nisem teh misli zapisal iz kake črnoglednosti ali iz kakih zlohotnih namenov, pač pa samo iz načel, ki naj jih ima vsak kristjan o dobrem in lepem.

5. Volitve odbora. 4. Slučajnosti. Eventuelni predlogi ali pritožbe se upoštevajo, ako dosepejo 3 dni pred občinim zborom na naslov društva, da jih more proučiti. Vstop dovoljen samo članom z predložitvijo članske izkaznice. o vplačani članarini za leto 1937. Odbor.

Odlikovanje. Gasilska zajednica dravske banovine v Ljubljani je glasom odlepa osrednjega odbora z dne 28. decembra odlikovala s srebrnim križcem za požrtvovanje na gasilskem polju med drugim tudi sledeče: gg. Golmajer Franca, podstarešino kranjske gasilske župe iz Tržiča, Legat Jerneja, predsednika p. g. č. Naklo, Kern Ivana, predsednika p. g. č. Ceklje Zupana Franca, predsednika p. g. č. Breg pri Kranju, Mayr Mavrilija, predsednika p. g. č. Kranj in Tičar Franca, člana župne uprave iz Predvdora. Odlikovancem iskreno čestitamo!

Tedenske novice

IZ UPRAVE.

Današnji številki smo priložili pološnice ter prosimo, da nam cenj. naročniki nakažejo dolžne naročnine. S 1. februarjem bomo primorani ustaviti list vsakomur, ki ne bi imel plačeno dolžno naročnino. Ome cenj. naročnike, ki pa so že poravnali naročnino, prosimo, da pološnice shranijo za drugo priliko.

KRANJ

Hasanaginica se po uspeli premieri ponovi v soboto zvečer ob osmih in v nedeljo 9. januarja ob štiri popoldne v kranjskem ljudskem domu. Kdor si želi lepotege užitek, ne bo zamudil te prilike, kjer vidi krasne turške obleke in lepo igrv vseh igralcev.

Za Hasanaginico se dobe vstopnice v predprodaji v trgovini „Hinko pod kostanji“, v nedeljo popoldne pa v knjižnici Ljudskega doma. Dvorana je dobro kurjena. Igra traja malo manj kot tri ure z vtičnimi odmori.

Na novega leta dan je nastal požar zjutraj ob pol 7. uri v Lukeževi hiši na Mestnem trgu. Požar je nastal radi dimnika, oziroma se je vnel leseni stropnik, ki je bil vzidan v dimnik. Zjutraj so opazili tlenje v stropu ter takoj poklicali gasilsko četo, in se je četvorici članov, ki so prihiteli na lice mesta posrečilo ogenj pogasiti. Pri tena požaru so prvi porabili novo ročno brizgalno, ki so jo nabavili nalašč za take slučaje požara. Interesantno je, da so ogenj pogasili s komaj 60 litri vode. Že pri prvem sobnem požaru se je brizgalna pokazala kot neravnost odlična, saj bi z drugo brizgalno morda napravili veliko večjo škodo samo z vodo. Škoda, ki je nastala vsled požara, je deloma krita z zavarovalnino.

Državni odbor za volitve senatorjev je odredil predsednika in člane volilnih odborov po članovinah. V Sloveniji je določen za pred-

sednika g. dr. Rudolf Steimetz član državnega sveta iz Beograda; za člane pa so določeni: gg. dr. Vladimir Golia, predsednik apelacijskega sodišča v Ljubljani, dr. Anton Kržišnik, sodnik upravnega sodišča v Celju, dr. Jure Adlešič, predsednik mestne občine ljubljanske in predsednik okrožnega sodišča v Ljubljani g. Peter Keršič.

III. redni občni zbor Kranjskega šahovskega kluba se bo vršil dne 21. I. t. l. ob 20. uri v hotelu Jelen v Kranju z običajnim dnevnim redom.

Fantjel V torek dne 11. t. m. je v knjižnici Ljudskega doma važen sestanek. Udeležba za člane strogo obvezna. Odbor.

Na naši gimnaziji je pričela poučevati ga. profesorica Grozdana Bezek, ki je bila nedavno premeščena na naš zavod. Želimo ji prijetno bivanje med nami in obilo uspehov v službi.

STROJEPISKO

sprejme takoj odvetniška pisarna dr. Jarca Franceta v Kranju, Mencingerjev trg št. 5/I (hig. Andrašiča.)

Društvo obrtnikov v Kranju bo imelo svojo vsakoletno prireditev v soboto dne 15. januarja zvečer ob 20. uri. — Društvo prosi ostale korporacije, da tega dne ne prirejajo svojih prireditvev.

Odbor D. O. v Kranju. „Gorenjski rejec malih živali v Kranju“ obveščta svoje članstvo, da se bode vršil v nedeljo dne 9. januarja 1938 ob 9.30 uri popoldne v društvenem prostoru gostilne Lukež, Kranj Glavni trg IV. redni občni zbor s sledečim sporedom: 1. Poročilo odbora. 2. Obračun za leto 1937.

Mimica Zagorska: Pod Triglavom

(Zgodovinska povest iz l. 1415. v dobi kmetiskih uporov na Gorenjskem.)

(Dalje)

„Udari, Rado! Mi smo s teboj do konca!“

Takrat se je začulo od Jezerške vpitje in ljudje so se obrnili tja. Klander in krofasti krojač sta videla, da je sedaj najpripravnější čas, da se podžge upor. Privlekla sta ven prazen sod, krojač je stopil nanj in začel vabiti ljudi, ki so se res trumemo zgrnili okrog njega. Tudi Rado se je priril nazaj h Klandru na Jezerškovo prag. Krofasti krojač se je odkašljal in potem začel govoriti:

„Dragi tovariši v borbi za sveto stvar! Zbrali ste se danes tukaj, da prodaste, kar ste izdelali in kupite, česar potrebujete. Od pamtveka so že tako delali vaši pradedje, dedje in očetje, nikoli jim ni tega nihče branil. Danes prvič so se drznili krivični oblastniki tepati vašo „staro pravdo“, ki jo nihče vzeti ne sme, kajti potrjena je od samega cesarja. Kako vam more krivični Hartman braniti prodajo železa iz plavžev, ki so vaši, ki so vedno bili vaši, saj so vendar plavž „svete Heme“ v Nomnju, že pred več kakor sto leti, prištevati starodavnim. S to krivicco so grajski napolnili mero do vrha. Ko je vrč poln, zadostuje ena kaplja, da se razlije mnogo vode na tla. In sedaj, ko je krivic več, kakor jih moremo prenesti, je zadnji čas, da se upremo in z orožjem zahtevamo svoboščin.“

Prijateljci v imenu božjem! Pred vami stoji človek, ki se je pravkar vrnil iz Briksena, kamor sem nesel pritožbo zoper neštete krivice. Mar menite, da nam bodo pomagali? Gospoda se nam roga, smeje se našim bolečinam. In mi vse to mirno prenašamo. Mi pustimo, da grajska gospoda brezskrbno udriha po naših hrbtih. Zadnji grajski hlapec ima pravico, da postopa s tlačanom, kakor kdo drugi niti s psom ne bi mogel. Se svobodnjaki niso več nedotakljivi. Graščincem niso svete naše stare pravice, ne menijo se za svoboščine, ki nam jih je dovolil sam cesar. Prijateljci, uboga zbrana gmajna! Jaz sem hodil daleč, bil sem v Briksenu, in sem videl, da se vse kar leze in gre vzdiguje nad grajsko gospodo. Nihče več ne sme mirno prenašati udarcev, ki jih dan na dan grajski dele po krvavih hrbtih. V kovačnicah gonijo noč in dan mehove. Kujejo sekire, v bate nabijajo debelih žeblicev, svobodnjaki brusijo zarjavle meče. Kmetje so se vzdubili iz spanja, vse dežele polni zavest, da je tudi tlačan človek, ne samo gospoda. Ali naj bomo mi zadnji? Vsi uporniki bi na nas kazali s prstom, zasmehova-

li bi nas, mislili, da smo plašljivi zajci. In ko bi se oni vračali zmagoslavni domov iz boja, ali nas ne bi upravičeno zaničevali?

Mi nečemo tega! Nočemo pri sosedih vzbuhati posmehal! Stopimo na noge, zdaj je naš čas! Zberite se, združite, bдите trdni, zvesti, vsi kakor en mož. Nihče naj se ne boji, vsak naj ima pred očmi cilj svetel, pa danes poeptan v blato: svobodo! Svobodno naj orje kmet po svojih njivah, naj seka v svoji hosti, prost, nikomur podložen. In fužinar naj topi in kuje železo, prodaja naj ga, kakor se mu zdi bolj prav. Davno je že prerokovana kmetom doba zlote svobode in sedaj nam je tako blizu, kakor še nikoli. Treba je samo iztegniti roko in jo prijeti, pa bo ostala naša na veke. Tako lahko seveda ni. Brez truda, brez muje se še čevljev ne obuje. Tu veljajo besede: „Če si boš sam znal pomagati, te tudi Bog ne bo zapustil.“

Sedaj je čas, da se za vedno otresemo grajskega jarma. Mi bomo lahko živeli brez gospode, naj pa poskusi gospoda brez nas. Dolgo so oni zajemali iz polne sklode, nam pa metalni kosti, zdaj se bo nekoliko obrnilo. Združite se in slušajte svobodnjaka Veharja, on vas povede do zmage, če nihče drugi. Mi nismo pravzaprav uporniki, borilci smo za pravice, ki so nam jih nekoč že dali, pa so jih potem nesramno ukradli nazaj. Z nami je Bog. In ker je sam Bog z nami, se ne strašimo ničesar več, ampak začnimo z današnjim dnevom borbo za našo „staro pravdo!“

Krojač je stopil s soda, ljudje so pa navdušeno zarjuli: „Nad gradove! V boj za „staro pravdo!“ „Zmagamo! Z nami je Bog!“ Drugi spet so zavpili na ves glas. „Rado, vodi nas! Mi smo tvoji, v pekel gremo za teboj!“ Rado se je naslonil na podboj Jezerškovih vrat in je zaklical: „Tudi jaz sem vaš! Do zadnje kaplje krvi se bom boril za vas!“

VI.

Na Sentjanžev večer je gorel na dvorišču blejskega gradu velik ogenj. Svit je segal daleč in v rdečkasti svetlobi je bilo videti troje postav, zleknenih kar po tleh. Leseni putrh je romal iz rok v roke, hlapci so bili očitno že pijani.

„Onih pa že dolgo ni iz Bohinjske Bistrice,“ je menil prvi in popravlil tresko, ki je odletela od ognja. „Skoro gotovo so imeli dosti posla, preden so spravili trdovratne Bohinjce s sejmšiča,“ je velel drugi. Tretji se je zvitv pomuznil in rekel: „Če so jih pregnali.“

Tovariša sta ga vprašujoče pogledala.

„Kako misliš Tomaž?“ sta oba hkrati vprašala.

„Tako, no,“ se je Tomaž zagonetno nasmehnil. „Grajski gospodje so menda gluhi in slepi, da ne vidijo in ne slišijo tega, kar vsi ljudje glasno govore. Punt bo, tako vama povem.“

„Eh, kaj bo punt naredil,“ je zamahnil drugi hlapec.

„Nič ne bo, nič,“ je pritrjeval tudi prvi.

„Zdaj le tiho bodita, potlej bosta govorila,“ je trdil Tomaž. „Pa takrat bo prepoznoc. To vama povem, da ne bi bil rad v koži gospoda Hartmana, kadar ga dobe kmetje v roke. Ti mu bodo živemu jermene rezali s hrbta.“

„Tiho hodi,“ je plavčno šepnil drugi hlapec, Jurij. „Če gos-pod Hartman čuje take besede, bi tudi jaz ne maral biti v tvoji koži.“

„Kaj bo slšal!“ se je otepal Tomaž. „V gradu pije in kroka, kaj pa drugega. Sploh pa vama takole rečem in tudi svetujem: če hočeta, zapustimo grad in pojdimo kam drugam služiti.“

Hlapca sta se glasno zasmejala.

„Tomaž, ti noriš. Z gradu naj grem? Kam pa? Mar h kmetom? Kmetje otepajo ovsen kruh in močnik, pa še tistega jim manjka. Na gradu je pa malo dela, pa dosti jela in vina.“

„Saj vaju ne silim, saj vaju ne silim,“ je godrnjal Tomaž. „Vidva le ostanita. Pričakala bosta da vaju bodo kmetje na raznju kakor Hrvatje kostruna.“

Hlapca nista znala odgovoriti in nekaj časa so vsi trije molčali. Potem je spregovoril Jurij.

„Naši gospodje torej res nič ne vedo o uporu?“

„Nič.“

„Hm. Nekaj srebrnikov bi zaslužil, kdor bi prišel s to novico k gospodu Hartmanu.“

„Kaj bi zaslužil?“ je zateglo vprašal Tomaž.

„I, pest srebrnikov.“

„Ha, ha, ha!“ se je hlapec zasmeljal na ves glas. „Srebrnikov, pa kakšnih! Petindvajset s palico po hrbtu ali tridnevni post v temnici.“

„Res je,“ je potrdil tudi prvi hlapec. „Gospod je čuden, kdor mu pride pred oči s čem takim, kar mu ne prija.“ Tomaž je vstal in šel proti mostu, kjer sta dremala dva birača naslonjena na dolge sulice.

„Ali še nihče ne prihaja na grad?“ ju je uagovoril.

„Nič ni čuti.“

„Zlodej!“ si je mislil Tomaž in šel nazaj k tovarišema.

Zleknil se je po tleh in povedal misel.

„Nocoj bi ne bil rad v Matevževi koži.“

„Zakaj?“

(Dalje.)

tečaj za damsko krojenje. Prijave prejema g. Hainer Jnako predsednik kraj. združenja, Sv. Jakoba trg, Sk. Loka.

Napravite red. Ze dalj časa se opaza, da v klopi v cerkvah silijo otroci, oziroma, da jih vodijo v nje kar starši sami. Zgodi se večins, da je skoraj cela klop polna otrok. Pa pride kak starček ali starka, vsa onemogla in zasopla: pa nima kam sedeti. Tako se je zgodilo pri letošnji polnočnici v Kapucinski cerkvi.

Neka ženska je pripeljala s seboj celo kopo otrok, majhne, komaj okoli treh let stare in malo več. Otroci so lepo zasedli skoro celo klop in spali in kinkali prav vse tri sv. maše. Ženska pa je ves ta čas imela čez glavo oprava z njimi in je popravila sedaj tega, sedaj onega, da ji ni zlezal pod klop. Gotovo je, da taki otroci spadajo bolj doma v posteljo, kot pa k polnočnici. Pa tudi po drugih klopih je bilo polno otrok. Silno žalostno pa je to, da se niti eni mamici ni zdelo vredno odstraniti iz klopi svojega ljubčka, ko so videle neko ženo, ki je pripeljala svojo slopo 75 let staro mater v cerkev, pa ni bilo prostora zanjo, čeprav je žena vodila mater od klopi do klopi in lepo prosila prostora za svojo mater. Tako je starka morala stati prav do tretje sv. maše. Ali ni to sramota? Prosimo, da naredite red!

CERKLE

Župnijska kronika. V naši župniji, ki šteje 3500 duš, je bilo v preteklem letu rojenih 214, poročenih 25 parov, umrlo jih je pa 56. Iz navedenih števil se vidi, da je prirastek prebivalstva skoraj 2%. Če bo šlo tako naprej, bo torej štela naša župnija čez 50 let še enkrat toliko duš.

„Podrti križ“ se imenuje igra, ki jo vpripori Prosvetno društvo v nedeljo, 9. januarja ob pol 4. uri popoldne v Ljudskem domu. K udeležbi vsi iskreno vabljeni!

Prosvetno društvo je dobilo pretekli teden 7 tamburaških instrumentov za tamburaški zbor, ki se je letos osnoval pod vodstvom gdč. Tilke Kordiševe.

Za prosjake je občina izdala listke po 25 par, za katere bodo v določenih krajih dobili samo hrano. Občani poslušajte se jih, da se na ta način omeji zloraba milodarov v pijančevanje.

MAVCICE

V nedeljo, 9. t. m. vpr. zorižo naši prosvetarji dr. Cernikovo narodno igro s petjem v 5. dejanjih **„Domen“**. Začetek ob 15. uri.

Vljudno vabljeni domačini in tudi okoličani!

ŠENCUR

V torek 11. januarja bo v Senčurju v Prosvetnem domu ob pol 8. uri zvečer skiptično predavanje o Eharističnem kongresu in o Olimpijadi v Berlinu. Vabljeni vsi!

BREZJE

V nedeljo dne 19. decembra je naša Sadjarska in vrtnarska podružnica v zvezi z občnim zborom obhajala desetletnico svojega obstoja. V ta namen smo društveno dvorano po možnosti sedanega letnega časa z vencji in cvetjem primerno okrasili. G. Gabrijeleč Anton je imel o razvoju in delovanju podružnice daljši govor, v katerem je posebno podčrtal zasluge naših starejših sadjarjev in b.vših odbornikov, ki so podružnico ustanovili in jo nadalje tudi uspešno vodili. Skromen in težaven je bil začetek, vendar je podružnica v tem desetletju že precej napredovala, saj je priredila za celo vrsto strokovnih predavanj različne vsebine, dva tečaja in leta 1932 še celo dve dobro uspele razstavi, eno vrtnarsko ter eno sadjarsko, kar je seveda močno vplivalo na napredok v sadjarstvu in vrtnarstvu v našem okolišju. Nadalje se je posadilo po prizadevanju sadjarske in vrtnarske podružnice mnogo stotin sadnih dreves različnih plemen in vrst.

Ko se je naša podružnica tako moralno kakor tudi številčno okrepila, si je s pomočjo podpor kr. banske uprave brž zgradila moderno sušilnico, sadno stiskalnico novega sestava, nabavila nahrbtnne škropilnice, žganjarske kotle itd. Za vsa našeta kakor tudi še za druga dela, ki so se izvršila v okvirju podružnice za čim večji napredok sadjarske panoge, imajo posebne zasluge zlasti bivši dolgoletni in nad vse poštvovalni tajnik naše podružnice Fr. Donat Jug, ter bivši predsednik g. Mirko Finžgar, posestnik in gost lničar na Brezjah, kajti pod njegovim predsedstvom se je podružnica najlepše razvijala ter dosegla za naš okolišj razmeroma visoko število članov.

G. Skofc Franc, tudi eden izmed teh „starih“, pa se je udejstvoval kot vesten in poštvovalen blaginjak. Iz zgoraj omenjenih razlogov je podružnični odbor g. Finžgarju M. in fr. Donatu J. za njihovo plodonosno delovanje za podružnico, podelil častno članstvo.

Veliko je sicer sadjarska in vrtnarska podružnica že storila za napredok v sadjarstvu, toda neprimerno več bo treba še storiti z besedo in z zgledom, da dosežemo naš bližnji smoter, to je, da bomo sadno dreve v vsakem posezdu tehnično obdelovali, redno gnojili; ter tako dospeli na vrhunec nega rentabilnosti. Torej sadjarji na delo! Tudi v vrtnarstvu bi se s prav skromnimi izdatki in z majhnim trudom za olenšeno našega kraja, s kakšnimi trdoživimi tratinicami (cvetlice) lahko marsikaj storilo. Torej tudi žene na delo!

KRIZE

Ni ga več med nami. V nedeljo 2. januarja zvečer je odšel od nas priljubljeni gospod kaplan Feliks Grčar. Odšel je za župnika v Zagradec na Dolenjsko, v svojo rojstni okraj. Znjim smo Križani izgubili ne le dobrega dušnega pastirja, ampak še prav posebnega prijatelja, ki je bil kljub svoji visoki izobrazbi tako ljubezljiv in ponžen do vsakogar. Naj si je bil reven ali bogat, veren ali veri nasprotni, za vsakogar je imel prijazno, odkrito besedo in dober nauk. Naš gospod Feliks, kakor smo ga klicali v splošnem, je eden izmed onih redkih, ki je vedno in povsod priskočil na pomoč ubogim; kjer je bila v družini bolezen ali beda, tam si našel njega, ki je širil nauk Kristusov. Kolikokrat je bil njegov žep prazen ravno radi njegove velike dobrote; toda nikdar in nikjer ni maral zahvale, ampak dejal je vedno le: „Molite zame!“

Bil pa ni samo dober dušni pastir in prijatelj vseh faranov, bil je tudi res poštvovalen delavec na prosvetnem polju. Prosvetno društvo gradi novi dom. Toda, Bog vedi, kdaj bi ta dom stal, ako bi ne bilo med nami našega ljubega gospoda Feliksa. V njegovo veliko zaslugi na društenem polju, ga je odbor Prosvetnega društva imenoval za častnega člana, članstvo pa mu je v spomin kupilo krasen kelič, katerega mu je izročil na poslovilnem večeru predsednik društva s kratkimi, a jedrnatimi besedami: „Gospod kaplan, spominjate se nas — molite za nas!“

Vsakdo, ki je bil priča žalostnega slovesa v nedeljo zvečer na postaji, je videl, kako smo Križani vsi brez razlike politične pripadnosti, čislali našega ljubega gospoda kaplana, videl je vsakdo, da skoro ni bilo očesa, ki se ne bi orosilo, ko so mu fantje zapeli odhodnico, ko je privozil vlak in nam odpeljal moža, kakršnega še nismo in ga najbrže ne bomo imeli v Križah nikdar več.

Ko je gospod kaplan stopal s številnim spremstvom na postaji, se je sredi pota obrnil in dejal: „Naj še enkrat pogledam gorenske snežnike, naj se še enkrat ozrem na Križe...!“ Da, gospod župnik, še iz Dolenjskega se ozirajte proti Križem, iz katerih ste odnesli tokaj lepih, a tudi bridkih spominov, ozirajte se proti Križem, kjer Vas vsi farani žele imeti v svoji sredi.

Prosim Vas še enkrat, oprostite nam in ne pozabite nas. Mi Vas bomo ohranili v najlepšem spominu, saj ste si postavili v Križah najboljši spomenik, mogočno stavbo Prosvetnega doma.

Incident. Na vlak, s katerim se je odpeljal naš gospod kaplan je stopil v nedeljo zvečer tudi neki gospod. Vlak se je začel pomikati iz postaje in številna zbrana množica je začela vzklikati svojemu bivšemu kaplanu: „živijo, živijo, na svidenje“ itd. Kar naenkrat pa je omenjeni gospod odprl okno vagona in začel na vse grlo kričati „zdruvo“. Vprašamo dotičnega gospoda, ali je s tem izzivanjem hotel pokazati svoje hlinjeno prijateljstvo do gospoda kaplana? Svetujemo dotičnemu gospodu, naj drugič mesto izzivanja vzame rajši metlo v roke in temeljito izčisti svoj dom.

Križki fantje! Vabite se na naš sestanek, ki bo v soboto zvečer ob 8. uri. Pridite sigurno, ker je sestanek zelo važen.

Veste, da smo zopet ostali sami, ker nas je zapustil naš voditelj duhovni vodja g. kaplan. Vsak fant se mora zavedati, da nam je ravno sedaj v tem trenutku najbolj potrebna naša skupnost in vztrajnost.

Pokažimo zopet našim nasprotnikom, da zastoj upajo v našo razkropitev.

Fantje zavedajmo se, da je samo v slogi mož in da bomo samo v slogi dosegli naš cilj.

Bog živi! Odbor Fantovskega vodstva.

R A Z G L A S.

Vsi moški prebivalci vasi **STRUZEVO**, naši in tuji državljani, rojeni 1886. do 1920. leta se pozivajo, da se čimprej, a najkasneje do 15. januarja tek. leta zglasijo v občinski pisarni v Kranju.

S seboj morajo prinesiti vse vojaške listine. Uprava občine Kranj, dne 3. januarja 1938.

R A Z G L A S.

Vsi lastniki živine in vozil iz vasi **STRUZEVO** se pozivajo, da se čimprej, a najkasneje do 15. januarja tek. leta zglasijo v občinski pisarni v Kranju.

Uprava občine Kranj, dne 3. januarja 1938.

KULTURA

HASANAGINICA.

S prvo njeno predstavo na sv. tri kralje smo bili v Ljudskem domu nad vse presenečeni. Predstava je dokazala, da ima Prosvetno društvo v Kranju res diletante, ki se ne ustrašijo tudi težjih stvari, kakor je na vsak način „Hasanaginica“. Kako so ti ljudje v res prvovrstni igrji zanesljivo pokazali življenje muslimanov, ki ga prikazuje ta drama: Žena popolna igrača v moževih rokah in v moževi volji, sama brez človeških pravic, katere ji nasprotno krščanstvo v polni meri priznava in daje. Obenem pa ta zalogira tako topla prikazuje materinsko ljubezen do otrok, da bi samo želeli, če bi nam jo društvo še kdaj igralo, morda v proslavo materinskega dneva, za kar ima igra vse predpogoje.

Brez pretiravanja moramo priznati, da so igralci svoje vloge dobro razumeli, ker si drugače ni mogoče misliti tolikoga uspeha, kot ga je pokazal vsak, prav vsak sodelavec pa tudi vsi skupaj. Trepetali smo ob agovem nastopu, milo se nam je delalo, ko smo žuli izlive agičnega čustvovanja do doma in do otrok. Vsak drugi je bil na svojem mestu. Ali so ti ljudje imeli suflerja ali ne? Slišati ga ni bilo. Dvorana je bila nena od začetka do konca. Mokrih robcov ne malo. Z igro pa so se skladali tudi vsi drugi momenti, ki jih mora predstava dati. Vsa čast maskerjem, katerih Prosvetnemu društvu ni želeli boljsh. Poglavje zase je bila obleka. Kakšna pestrost v barvah hlač in jopičev, toliko bogastvo menajajočih se barv igri že samo garantira uspeh. Če bi bila igra slabo prednašana, bi se jo splačalo pogledati že radi samih oblek, katere pričarajo očesu popolno zadoščenoje. Vse to pa je izpolnjevala scenarija s turskimi zvонik in številnimi tepih.

Igralcem prav iskreno čestitamo z željo, da nadaljujejo svoje delo in s prošnjo, da nam še kdaj zaigrajo kaj podobnega, tudi žalostni komadi nam ugaajajo. samo da so kvalitetno izbrani in igrani.

Za sobotno in nedeljsko predstavo pa reklame sploh ni treba delati. Delali jo bomo mi, kateri smo jo videli na Tri kralje.

Kmečko gibanje v škofjeloškem okraju

Tudi v našem okraju so kmetovalci in živinoejeri začeli spoznavati, da edino močna stanovska organizacija lahko pomaga kmetu. V večini občin obstojajo že krajevne kmečke zveze tako, da smo mogli ustanoviti že okrajno kmečko zvezo, za katero kažejo dosedaj ustanovljene krajevne kmečke zveze veliko zanimanje. Preprični smo, da tekem prihodnjega leta ne bo več kraja v našem okraju, katerega ne bi zajelo kmečko gibanje.

Tudi na mladinsko kmečko zvezo smo začeli misliti. Dve dekletji iz našega okraja sta se udeležili celo tečaja in pričakujemo, da bodo odseki mladinske kmečke zveze deklet pri posameznih edinicah začeli pridno delovati.

Ze danes opozarjamo, da se bo v sredo dne 26. januarja pričel v Skofji Loki kmetijski tečaj, ki bo trajal do konca februarja. Predavanja se bodo vršila vsako sredo in petek popoldne. Predavanja se udeleži lahko vsak kmetovalec. Predavanja bodo od 2. do 6. ure popoldne. Natančen spored priobčimo prihodnjč.

Na zadnji seji okrajne kmečke zveze se je naročilo vsem krajevnim zvezam, da za ta tečaj pridno poagitrirajo in pošljejo sezname onih, ki se nameravajo udeležiti vseh predavanj. Ker je to prvi večji tečaj v našem okraju, ne zamudite prilike, da se ga udeležujete. Pomnite, da bo le izobražen kmet v stanju uveljavljati svojo stanovsko pravico in združen dosegl izboljšanje sedanjega gospodarskega

stanja. Zlasti v našem okraju, ki je po večini odrezan od večjih prometnih središč in bil večinoma zapostavljen in še nima toliko kmečkih gospodarskih organizacij, je izobrazba kmečkega stanu nujno potrebna.

KMETIJE! GOSPODARJI, GOSPODINJE, KMEČKI FANTJE IN DEKLETI!

Vabimo vas, da se gotovo udeležite

K M E T I J S K E G A T E Č A J A,

ki ga priredi Kmečka zveza v Kranju PONEDELJEK, 10. januarja popoldan od 2 do 4: Uvodno predavanje. Važnost stanovske in strokovne izobrazbe. — Od 4 do 6: Gospodarski zemljepis Jugoslavije.

SREDA, 12. januarja popoldan od 2 do 4: Gospodarjenje na kmečkem posestvu. Od 4 do 6: Pomen knjigovodstva na kmetiji.

Tečaj se vrši v dvorani hotela „Stara pošta“ v Kranju. Pristop na tečaj imajo vsi kmečki ljudje brez ozira ali so člani Kmečke zveze ali ne.

Kmetijsvo

ENA NAJVEČJIH NAPAK PRI VZREJI TELET IN MLADE ŽIVINE.

Kadar govorimo o vzreji telet in mlade živine sploh, navadno mislimo na to, kako dolgo sesa oziroma kako dolgo dajemo teletu mleko in kako sicer krmimo mlado živinčce. Pomanjkljivosti v tem pogledu smatramo za glavne napake. Obstojta pa še ena velika napaka, katero pa navadno prezremo in kateri posvečamo premalo pažnje: takojšnje privezovanje telet po otelevitvi k jaslim.

Silno malo je gorenskih rejcev, kateri bi vpricho možnosti prodaje mleka v mlekarno in industrijske centre dali teletom toliko in toliko časa mleko, kolikor ga je potrebno za popolen razvoj mlade živali, za razvoj vseh prirojjenih užitkov: razvoj sposobnosti izrabe krme, razvoj prirojene molznosti oz. mlečnosti itd.

Le povsem redki posestniki kranjskega in škofjeloškega okraja privoščijo teletom zadostni mleka in drugih krepek krmil. Splošnejše je vendar že zbudena misel za pravilnejšo vzgojo in krmljenje telet v okolišju občine Naklo in Stražišče ter v okolišju vasi Bitnje, Zabnica in v okolici Skofje Loke. Tu dajejo posamezni izraziti rejci teletom tudi dosti mleka, fine otave, ovsa, otrobi in preš, ter vzrejajo v resnici ti rejci bikce, ki so najlepši pri licenciranju, na razstavah in na plemenskih sejmih. Ti živinorejci se zavedajo, da mora tele po enem letu starosti doseči polovico teže odrasle živali, ako hočejo vzrediti dobro molznico, do brega bika.

Pri enih in drugih rejcih, pri dobrih in slabih, se vendar opaza, da teleta takoj po otelevitvi privežejo k jaslim ob kravi ali pa drugod. Tele je potem priklenjeno k jaslim, marsikje vse življenje.

Koliko boljše bi se se razvijala mlada živina pri posestnikih, ki zadosti in dobro krmijo, koliko boljša, lepša in skladnejša bi bila teleta v hlevih, v katerih manjka mleka in ovsa, ako bi teleta po otelevitvi spravili takoj v posebne, posebej za teleta pripravljene ograje (koče)! V teh bi nepriviezana teleta prosto, po milji volji tekala, urila ude, globlje dihala in z vsem tem krepila kosti, mišičevje in pljuča. Zastavnejša, krepkejša, zarodnejša in mnogo bolj zdrava mlada živina bi bila plačilo za naš majhen trud oz. samo za uvidevnost, da mora mlada, razvijajoča se žival prosto tekati in poljubno se gibati v suhem, zračnem in svetlem prostoru, v katerem sicer ni prepaha.

V naprednejših severnih pokrajnih polgajno posamezniki oskrbovanju telet tolikšno pažnjo, da tele pri otelevitvi spravijo takoj iz kravjega hleva, ker se zdi ljudem zrak v kravjem hlevu preveč nezdrav in škodljiv za mlado, razvijajočo se žival. Tele spravijo, in naravno nikdar ne privežejo, v suh in zračen prostor, poseben teležji hlev ali poseben ograjen prostor v kaki pred vetrom in mrazom zavarovani šupi ali skednju.

Vendar spuščajo poleti teleta že prve dni po otelevitvi na prosto, na posebno pašo za teleta. Živinčeta morajo imeti samo možnost, da se varujejo pred nalivi in premočnimi sončnimi žarki.

Stedljivost, varčnost in gospodarska prevdarnost gorenskega ljudstva je na dobrem glasu menda v vsej Srednji Evropi. Prav je, da smo varčni. Nikakor vendar ni prav, da varčujemo, da skušamo prištediti, pritrirati pri mleku za teleta in pri prostoru za prosto gibanje mlade živine. Taka varčnost je veliko zapravljanje, kajti kar teletu pritrigamo pri neobhodno potrebni tečni krmi za razvoj tesela, pri prostoru za prosto gibanje, bi se desetkrat poplačalo, ako bi vse to, zadosti mleka in gibanja, teletu pustili. Možnost prostega gibanja poleti (kjer ni paše) in pozimi, pa naj bi imelo tele in vsa mlada živina, predvsem tudi krave, tudi na prostem, v tekališču in sicer vsak dan najmanj za kako uro.

Sonce, svetloba, svež zrak in prosto gibanje so temelji zdravja in uspevanja živine.

Mraz, ako je suh, v splošnem živalim ne škoduje, škoduje pa topla hlevska sopara. Škoduje predvsem mladji razvijajoči se živali.

B. Rangus zlatar in sodni cenilec Kranj

Velika izbira poročnih daril! Oglejte si novo urejene izložbe!

Največja izbira ur, zlatnine, srebrnine, alkoholnih mer, optike, jedilnega orodja, kristala, največja zaloga kuku ur vseh vrst in cen. — Vsa v to stroko spadajoča popravila in predelave se pod jamstvom strokovno, točno in solidno izvrše. — Prepričajte se pred nakupom, zahtevajte cenik.

Niti najmanj ne škoduje teletom, če v nevetrovih, čeprav mrzlih dnevih pozimi skačejo po snegu v tekalšču, obratno: samo koristilo jim bol

*

Manj urejeni so v splošnem hlevi na Stajerskem, znatno manj samonapajalnikov, manj urejenih jasl in staj je v štajerskih hlevih, ko v gorenjskih. Vendar sem našel predvsem v hlevih zapadne Stajerske skoraj povsod kočice, posebne ograje, v katerih teleta niso privezani in v katerih se teleta prosto gibajo, prosto skačejo. Tudi morebitne jasl so v teh kočah čisto pri tleh tako, da navadno teleta ne dobijo vdrtga hrbita, ki je običajen pri ob priviskih jaslh privezani mladi živini.

In kakor sem v Savinjski dolini svetoval živinorejcem, da najlepše njive, najboljšega in najdražjega hmeljnika ni škoda za napravo tekalšču, v katerem se, po oddelkih in plemenu ločeno, prosto giblje in prosto teka vsa mlada živina (teleta in svinje) ter tudi krave, tak svetujem tudi vam, živinorejci na Gorenjskem, da ne privezujete telet v hlevih in da mladi živini, poleti in pozimi nudite zadosti možnosti prostega gibanja, najprej v kočah, potem pa v tekalščih.

O izredno ugodnem vplivu vsakdanjega trikratnega pregona brejih krav na oddaljeno napajališče bi vam pa lahko iz lastne izkušnje mnogo povedal g. Vehovec, p. d. Simlovc v Voklem. Vedno so se pri njem krave, posebno pozimi, zelo težko telile in pogin teleta ali krave ob težkem porodu ni bil redek primer. Čim je vendar Vehovec Janez vrgel samonapajalnik iz hleva in je začel krave in telice redno goniti, poleti in pozimi, na oddaljeno napajališče na prostem, krave in telice sedaj izredno lahko teletijo.

GOSPODARJI, GOSPODINJE, NAROCITE SVEŽA VALILNA JAJCA!

15 kur bi nam moralo dati toliko dohodkov ko ena srednjevelika doba krava.

Toda, kje pri nas nam dajejo kokoši ob najzaostalejši živinorejski panogi kokošjereji, toliko koristi? „Kaj koristil škodil“ bo jezno, a upravičeno zavrnil marsikateri gospodar. Vsaj je dokazano, da daje povprečno ena kokoš v Sloveniji le 60 jajc na leto, s čimer niti krmiljenje ni poplačano. Najmanj 120, najmanj 50 gramov težkih jajc bi morala pri nas letno znesti kokoš, da bi se kokošjereja prav izplačala.

*

Je že tako z vsemi kmetovalčevimi živimi proizvodnimi sredstvi, z živino in rastlinami, da nam počasi a gotovo opešajo in nazadujejo v dohodkih in pridelkih, se jih stalno neprestano dobo ne oskrbujejo in stalno ne odbiramo, selekcijiramo.

Vsa živina in poljski sadeži so nastali nekoč počasi vsled poplimentenja iz divjih manj dovršenih prednikov. Ako sedaj vendar ne pazimo povsod in budno, da so naši zlahni živini in zlahnim poljskim razstlinam na razpolago vedno oni rejki in vzgojni pogoji, v katerih so zlahnejše živali in donosnejši sadeži nastali, nam te živali in rastline v donosnosti nazadujejo in pešajo vedno bolj in bolj.

Zato smo doslej, dokler nismo uvedli smotnejše selekcije, vedno uvažali plemensko živino iz drugih krajev, zato izmenjavamo semensko žito, zato pri nas kmetovalci vsako drugo, tretje, ali vsaj vsako peto leto izmenjajo krompir za seme. Tembolj potrebno pa je, da izvršimo izmenjavo tudi pri kokoših, pri katerih kmetovalec vsled pomanjkanja časa ne more izvajati točne selekcije. Potrebno je radi tega, da tudi oni kmetovalci, kateri že redijo čisto pasemsko, n. pr. štajersko kokoš, od časa do časa nabavijo valilna jajca iz drugega kraja od selekcioniranih živali. Tudi najboljša kokoš se sčasoma, kakor tudi najboljša živina in najboljša krompirjeva vrsta izrodi.

*

Valilna jajca — kakor so razglasile občine! — po din t. — za komad dobite spomladi, ako jih do najpoznejše sredi januarja t. l. naročite pri vaši občini, živinorejski zadrugi ali ljudski šoli!

Ta valilna jajca so od selekcioniranih kokoši z najmanjšo težo 2 kg in najmanjšo nesnostjo 140 jajc pri živali. Teža navedenih odbranih jajc od odbranih kokoši je najmanj 56 gramov.

čemu oblastnemu poslancu, g. Umniku: tihemu, nevidnemu, a neizproso doslednemu idejnemu in duhovnemu voditelju vseh kmetijskih združnih organizacij, se jim zdi, da doživljajo čudež. Kakor bi udaril s čarovniško palico v tla, kakor bi vznikli iz tal, se predstavijo že v dveh, treh minutah iz vseh strani na neopažen Umnikov mizli, funkcijonarji posameznih gospodarskih združenj. Tu so strojniki kmetijskih druženj oz. strojnih združenj iz Senčurja, Voklega in Hrastja, tu gospodar prve moderne velike sadne sušilnice kranjskega okraja, tam rodovnikarji in predstavniki 5 živinorejskih združenj, na desni mlekarstva poslovodji 2 mlekarških združenj, na levi travni semenar in predstavnik kmetijske podružnice, in čisto od zadaj kot najmlajši, poslovodja najnovejše IV. podružnice Gorenjske kmetijske zadruge v Kranju. Za vsemi temi pa stoji neviden in neopažen — voditelj Umnik.

Nebroj je bilo letos v Senčurju že poučnih potovalnih ekskurzij: agronomi iz drinske banovine, izletniki iz Savinjske doline, kmetijska nadaljevalna šola od Sv. Katarine itd. itd.

Priljubljen je vendar v Senčurju za letošnje leto s sodelovanjem okr. kmet. odbora v Kranju in Zadrugne zveze v Ljubljani velik zadrugni tečaj. Upajmo, zopet s polnim uspehom!

— g.

ZIVINOZDRAVNIŠKA POMOČ

Doznavam, da se je posamezno ugovarjalo članku „Krave molznice na naših sejnih“ v našem listu z dne 11. decembra 1937, v katerem je bilo govora tudi o mazačih.

Ugotavljam, da je bralec lista, ki se mogoče ni strinjal z navedenimi izjavami v članku smisel sestavka povsem napak razumel.

Povdariti sem namreč le hotel (in v tem se more strinjati z menoj sleherni, tudi najštedljivejši, nešolani živinorejec), da mnogo, mnogo nalezljivih boleznih nevede lahko „prenese“ mazač, ki je komaj za silo pismen, ki nikdar ni obiskal kake kmetijske šole ali strokovnega tečaja, ki ne čita nikdar in ki tudi ni v stanju razumeti zdravniško strokovnih, čeprav poljudno pisanih knjig. Taki samozvani živinozdravniški pomočniki, ki ne vedo, kaj je sepsa in antisepsa, ki ne poznajo bistva in razvoja glivičnih boleznih, predstavljajo nehoti čestokrat največjo nevarnost za razne okužbe in prenos boleznih, spričo dejstva, da se danes tako silno širijo razne kužne bolezni in da se posamezni popolni lajki ponašajo celo s tem, da posedujejo priprave za cepljenje svinj in da vršijo cepljenje.

Kdo od nas bi tvegal, da izvrši na našem telesu operacijo z nožem nespretni laik, kateri nima vpogleda v vse posebne ukrepe za odvrnitev nevarnosti okužbe, pa čeprav bi bila „domača“ operacija brezplačna, zdravniška vendar mogoče draga?

Radi tega bi bilo tudi pri nas potrebno, da se vršijo — kakor v mnogih sosednjih pokrajinah! — mesečni in trimesečni tečaji o prvi pomoči pri živini. Tako izvežbanj pomočnik, od katerih bi bil v vsaki vasi po eden, bi bil v splošnem živinozdravnikom-strokovnjakom tudi le v pomoč. Vsaj na Koroškem na pr. že danes ugotavljajo, da šolani, bistvo boleznih poznavajoči absolventi raznih strokovnih in kmetijskih šol mnogo pogosteje kličejo živinozdravnika kakor kmetovalci, ki se vdajajo še čisto meglenim predstavam o nastanku, širjenju in poteku raznih navadnih in kužnih boleznih.

W.

Peter Rešetar rešetari

Prerokovanje za novo leto: Peter Živković bo v novem letu postal zopet aktiven, pa ne aktiven general, pač pa aktiven predsednik JNS, ker sedaj ni bil bogve kako aktiven.

Hrvatli so postali zopet Slovani! Začel se so vseprek pripraviti med seboj, da je jo! Maček sam je vzel krepelo in jih odbija, mladi Radič pa jih sprejema.

„Jutro“ je katoliški list — tako se izgovarja in dokazuje, da ga katoličani naročajo, berejo, četudi drugače ne more pokazati nikakih drugih znakov. No, lepo je katoličanom zagodel za novo leto!

Lovska razstava v Berlinu je sedaj končno končana. Iz vseh strani sveta so prihajali ljudje gledat in ugotavljat, da se je zadnji čas največ kozlov ustrelilo ravno v Nemčiji.

Niti besede! O Društvu narodov za novo leto niti en časopis ni napisal niti ene besede. Vsi se pač držijo navade, da se o mrtvih govori samo lepo, zato so bili raje tiho.

(Slov. gospodar.)

MALI OGLASI

Za vsako besedo v mlilih oglasih se plača 0 50 D Naimaniš! znesek ie 6 Dln

Važno! Modroce, otomane, spalne divane i. t. d. izdeluje solidno in po nizki ceni BERNARD MAKS, tapetnik Na skali 5 (v hiši g. Šipica).

Gepelj v dobrem stanju ugodno prodam. Janko Škerjanc, Senično, p. Križe.

Sprejem več čevljarskih šteparic. Poizve se Kranj, Blejska cesta 17.

Kupim majhno hišo ali parcelo. Obširne pisemne ponudbe je oddati upravi lista pod „Parcela“.

Sprejem kontoristinjo, večšo stenografije in strojepisja, mlajšo moč. Poizve se Kranj, Blejska cesta 17.

Velike zaloge zidne opeke, ki jo nudim po najnižji dnevni ceni. Po dogovoru dostavim tudi na dom. Milka Peternelj, Selca 67.

Sprejem predelavca, kateri se razume na vse čevljarske stroje. Poizve se Kranj, Blejska cesta 17.

VINO

pristno, po konkurenčni ceni, dobite pri Centralni vinarni v Ljubljani Frankopanska ul. 11.

Vsem, ki se nameravate fotografirati!

Pri boljšem fotografiranju naredim po dva posnelka in pri vpogledu prob šele naročite fotografije. (Oglejte si naše izložbe!)

Foto JUG, - Kranj

Hotel Stara pošta, Kranj

Vsak petek sveže morske ribe po najnižji dnevni ceni. — Po naročilu se dostavi tudi na dom.

Prodajamo: Original Dingač, Kaštelanski Opolo ter pristna dolenjska in štajerska zbrana vina.

Čez ulico 2 do 4 din ceneje.

Nakup svinjskih kož!

Kakor vsako leto tako tudi letos kupujem po najvišjih dnevnih cenah svinjske, kakor vse druge vrste kož v vsaki množini.

R. Batistič
Stražišče — Kranj

Zahvala.

Ob težki izgubi naše predobre mame, stare mame, ses re, tete sestrične in tašče gospe

Frančiške Kalan

iz Poljšice pri Podnartu

izrekamo svojo najglobljo zahvalo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so naši blagi mami v življenju kaj dobrega storili, jo pokropili ter spremili na njeni zadnji poti, vsem, ki so izrazili svoje sožalje ustmeno ali pisмено, nadalje vsem, ki so preblagi pokojnici izkazali poslednjo čast z vencem ter cvetjem, posebno se zahvaljujemo č. duhovščini, predvsem dekanu g. Škerbcu ter kaplanu g. Vovku iz Kranja za spremstvo pri pogrebu. Bog naj bo obilen plačnik vsem, kateri so se ravnali po želji naše nepozabne mamice ter darovali duhovna darila: sv. maše, sv. obhajila ter molitve za pokoj njene duše.

Kranj, dne 31. decembra 1937.

Dr. Janko Kalan
v imenu žalujočih ostalih

HRANILNICA in POSOJILNICA v KRANJU

(Ljudski dom) r. z. z n. z.

Sprejema hranilne vloge in tudi vloge na tekoči račun. — Hranilne vloge se lahko vplačujejo tudi potom poštne hranilnice in so vlagateljem tozadevne položnice na razgolago.

Novo hranilne vloge se obrestujejo po dogovoru in se izplačujejo vsak čas brez napovedi.

Hranilne vloge se obrestujejo najugodneje.